

Recuperant espais i hàbitats a les platges de Tamarit i el Vinyet

TEXT: Associació Mediambiental la Sínia

A l'esquerra de la desembocadura del riu Gaià, a la plana al·luvial de Tamarit, trobem els terrenys que coneixem amb el nom del Vinyet. Un dels problemes més evidents del Vinyet era l'aparcament irregular de desenes de vehicles a la zona de transició (rereplatja). Gràcies a moltes gestions, s'aconsegueix eliminar definitivament aquest obstacle i això dona peu a un projecte de recuperació d'aquesta àrea del litoral d'èxit ambiental i social, i que ha suposat un punt d'inflexió per a la gestió d'aquest entorn. L'abalisament dels diversos espais ha propiciat la consolidació de la vegetació i que el Vinyet esdevingui, de nou, una zona adequada per a la nidificació del corriol camanegre, una au catalogada com a vulnerable. En tot aquest procés també ha estat clau la participació activa del voluntariat i l'educació ambiental a través de jornades formatives adreçades sobretot a les persones de les poblacions veïnes.

*Un espai litoral obert,
d'antics aiguamolls,
que encara conserva
el seu aspecte i
composició naturals.*

Són molts els canvis que ha viscut el litoral des de l'arribada i el foment del turisme al nostre país. Hem vist com s'han assecat aiguamolls, sistemes dunars han estat substituïts per passejos marítims, i antics camps de conreu ara són urbanitzacions i càmpings. El litoral de Tarragona no n'ha estat una excepció. Per altra banda, però, diversos espais d'alt valor ecològic, paisatgístic i social han esquivat aquestes transformacions i pressions humanes. Cadascun d'ells té una història al darrere i en aquest article us volem parlar de la del Vinyet de Tamarit.

Situada a l'esquerra de la desembocadura del riu Gaià, a la plana al·luvial de Tamarit, els terrenys que coneixem amb el nom del Vinyet ocupen una superfície d'unes 37 hectàrees, limitant al sud amb la línia de costa, la platja de Tamarit i d'Altafulla. Es tracta d'un espai litoral obert, d'antics aiguamolls, que encara conserva el seu aspecte i composició naturals. No ha estat ni fragmentat, ni urbanitzat, ni protegit per la legislació ambiental, així que constitueix una de les peces de territori amb major extensió i valor paisatgístic, natural, social i cultural entre els ambients litorals mediterranis amb influència fluvial a escala de Catalunya.

La nostra entitat, l'Associació Mediambiental la Sínia, va néixer precisament aquí, l'any 1997, quan un grup d'amics van plantejar-se que calia dur a terme alguna acció per mirar de reivindicar i preservar aquest entorn. Actualment aquella primera intenció s'ha consolidat en un programa de conservació i custòdia del territori, educació ambiental i participació, a través de diversos grups de voluntaris/àries que prenen part en una o diverses accions, segons la disponibilitat i l'interès de cada persona.

Un dels problemes més evidents del Vinyet era l'aparcament irregular de desenes de vehicles a la zona de transició (rereplatja) entre el sistema sorrenc i els camps de cultiu adjacents. Després de moltes converses i gestions, l'any 2012, s'aconsegueix tancar definitivament el pas de vehicles i iniciar un projecte de recuperació d'aquesta zona litoral. Socialment va ser difícil d'explicar, perquè l'aparcament de vehicles, sobretot al litoral, sempre genera forts debats. No obstant, la posterior gestió i el canvi que s'han produït ens han donat la raó i actualment les veïnes i veïns, així com les persones que ens visiten, no tenen cap dubte de la millora que s'ha aconseguit.

Amb el tancament d'aquest aparcament, es van plantejar una sèrie d'actuacions amb l'objectiu de consolidar, gradualment, l'hàbitat litoral propi dels sistemes dunars i de les rereplatges arenoses del litoral tarragoní. Per aquesta raó es va fer un abalisament perimetral i la instal·lació de plafons informatius. Més important encara, es van proposar diverses accions de voluntariat ambiental, implicant sobretot escolars de la zona, veïnes i veïns i entitats locals. Les principals accions han si-

Jornada de voluntariat ambiental al Vinyet, retirada de plàstics i deixalles de l'àmbit abalisat. Fotografia: La Sínia.

Aparcament il·legal al Vinyet, any 2010. Fotografia: Francesc Farré.

Responsabilitat i precaució amb les plantes

Abalisament a la platja de Tamarit. Fotografia: La Sínia

Cotonet de mar, sistema dunar de la platja de Tamarit. Fotografia: La Sínia.

gut la recollida de deixalles, algunes plantacions, sobretot de jull de platja (*Elymus farctus*), i la retirada d'algunes espècies exòtiques invasores com el bàlsam o ungles de gat (*Carpobrotus edulis*).

Actualment, i després de quasi vuit anys, ja s'hi defineixen tres hàbitats propis d'aquests ambients: les platges arenoses nues o amb vegetació nitròfila de teròfits (codi 16a¹), les dunes i zones interdunars amb vegetació natural no nitròfila (codi 16b) i els penya-segats i costes rocoses de les zones central i meridional (codi 18c). I també tres hàbitats d'interès comunitari: els penya-segats de les costes mediterrànies colonitzats per vegetació, amb ensopegueres (*Limonium* spp.) endèmiques (codi HIC 1240²), les dunes litorals fixades, amb comunitats del *Crucianellion maritimae* (codi HIC 2210), i les dunes amb prats d'annuals dels *Thero-Brachypodietalia* (codi HIC 2240).

Pel que fa a la flora, hem volgut destacar tres espècies, que queden recollides al catàleg d'espècies amenaçades de Catalunya. La primera és el limoniastre (*Limonium monopetalum*). Aquest arbust, propi sobretot del Delta de l'Ebre, sembla que va arribar a Tamarit cap a l'any 1950, a partir d'un esqueix precisament de l'Ebre. Actualment n'hi ha un nucli principal a la rereduna i, a mesura que s'ha anat protegint el sistema dunar, han nascut nous exemplars de manera espontània. Una segona espècie és l'ensopeguera de roca (*Limonium gibertii*), un endemisme de la costa tarragonina, pròpia dels roquers que també troba unes bones condicions per reproduir-se a la rereduna de Tamarit. I, finalment, una petita joia amagada en un raconet, el cotonet de mar (*Achillea maritima*), del qual pràcticament només en podem comptar sis exemplars. El Departament de Territori i Sostenibilitat (DTES) de la Generalitat de Catalunya vol impulsar-ne la recuperació, plantant nous cotonets de mar a partir de llavors dels exemplars que viuen aquí.

Per acabar, també hem de destacar que l'abalisament dels espais i la consolidació de la vegetació han propiciat que el Viñet esdevingui de nou una zona adequada per a la nidificació del corriol camanegre (*Charadrius alexandrinus*), catalogada

¹ El "Manual dels hàbitats de Catalunya" defineix i descriu els més de 600 hàbitats que podem trobar a les nostres contrades. Aquest document és l'adaptació del CORINE *Biotopes Manual* a la realitat del territori català. Tots els hàbitats tractats en aquest manual tenen un codi associat per a identificar-los i referenciar-los més fàcilment. Aquests codis (corresponents a hàbitats) s'agrupen, d'una manera més genèrica, en uns codis de rang jeràrquicament superior que s'empren per a representar la informació d'aquest manual sobre la cartografia de Catalunya. Aquesta últim especificació es pot consultar en el "Manual d'interpretació de la cartografia dels hàbitats 1:50.000". És en aquest últim document que hi podem trobar la definició del "codi 16a", que correspon a les "platges arenoses nues o amb vegetació nitròfila de teròfits" així com també els altres que tenen una codificació similar (identificats amb un número seguit d'una lletra).

² La directiva europea 97/62/CE identifica i relaciona els hàbitats d'interès comunitari (HIC). Són considerats hàbitats d'interès comunitari aquells que estan amenaçats de desaparèixer en la seva àrea de distribució natural, els que tenen una distribució reduïda o aquells que són exemples representatius d'una de les sis regions biogeogràfiques de la UE (alpina, atlàntica, boreal, continental, macaronèsica i mediterrània). En aquesta directiva, cadascun d'aquests hàbitats s'identifica amb un codi per facilitar-ne la seva identificació i referència.

Parella de corriol camanegre tenint cura dels pollets acabats de néixer. Fotografia: Enric Pàmies.

És molt important, des d'un punt de vista pedagògic, transmetre a la gent quines opcions tenim i què podem fer per afavorir la convivència amb la natura sense malmetre aquests espais.

com a vulnerable. Així, l'any 2019 hem pogut comprovar que aquesta espècie torna a nidificar a les nostres platges, després de dècades sense fer-ho. Durant el 2020 l'hem tornat a veure.

Amb la detecció de la primera posta, ens hem posat en marxa per iniciar una campanya d'educació ambiental i voluntariat amb la intenció de fer arribar aquesta informació i la bona nova a la gent del territori, perquè tots ens fem més nostra aquesta platja i puguem gaudir-ne tot compartint espai amb la natura. Aquesta proposta educativa consisteix en dues accions ben definides. Per un costat, l'organització de jornades formatives a la platja, sobre la fauna marina, com ara la tortuga careta, i les espècies pròpies dels ambients litorals, com el corriol camanegre. Es duen a terme sobretot durant l'època de nidificació del corriol a la primavera, i quan hi ha possibilitats de l'arribada d'alguna tortuga careta per fer la posta a la platja, als mesos de juny a agost. I, per l'altre, accions adreçades sobretot a escolars de primària i secundària, amb una proposta d'activitats específiques sobre els valors naturals de la platja i la desembocadura del riu Gaià.

Una de les propostes més engrescadores ha estat iniciar un seguiment de les postes. Aquest projecte ràpidament va comptar amb la participació d'un grup de voluntàries ben disposades a fer observacions i seguir l'evolució de les postes, agafar dades que ens serveixen en el present i ens serviran en el futur per ajustar i adequar les actuacions. És molt important, des d'un punt de vista pedagògic, transmetre a la gent quines opcions tenim i què podem fer per afavorir la convivència amb la natura sense malmetre aquests espais, entenent que un model de platges naturals és possible.

Cal sumar energies creant sinergies, a la vegada que ens cal el suport de l'administració i de la gent del territori. En aquest projecte de custòdia del territori ja hi participen els ajuntaments de Tarragona i d'Altafulla, la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Tarragona. Entre tots, podem anar recuperant els espais degradats i conviure amb més equilibri amb el nostre entorn natural.

L'Associació Mediambiental la Sínia és una entitat ambiental, fundada l'any 1997 a la vila d'Altafulla, que impulsa un programa de custòdia a la conca del riu Gaià. Els principals objectius de l'entitat són la conservació de la biodiversitat vinculada amb l'entorn fluvial del riu Gaià, el foment del voluntariat i la promoció de l'educació ambiental.

www.riugaia.cat i [@GaiaVoluntariat](https://twitter.com/GaiaVoluntariat)